

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาอากาศขึ้น เวลาแดดออก เวลาเห็นมันเกิด เห็นที่หายากมากคือเห็น โคน เห็นอย่างอื่นก็พอ
เพาะได้ แต่เห็นโคนนี้เพาะไม่ได้ เห็นโคนมันเป็นเห็นที่ว่ามันมีรสชาติอร่อยมาก คนต้องการมาก
เห็น เห็นไหม แต่ถ้าเห็นที่เป็นพิษมันขึ้นโดยสภาวะอากาศเหมือนกัน โดยความชื้นเหมือนกัน โดย
เชื้อราเหมือนกัน แต่เห็นที่เป็นพิษเวลากินเข้าไปแล้วมันถึงกับเสียชีวิตได้

เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยสภาวะธรรมชาติ มันก็ยังมีสิ่งที่มันเป็นพิษกับสิ่งที่ไม่เป็นพิษ สิ่งที่เป็น
ประโยชน์กับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งนี้มันเป็นโดยธรรมชาติของเขา มันดัดแปลงไม่ได้ แต่เวลา
กลอย เห็นไหม มันมีพิษเหมือนกัน เวลาเราไปชุกกลอยกัน เราเอามันมีพิษ แต่เราสามารถล้างพิษ
นั้น เราเอามาแช่น้ำ เอามาเป็นประโยชน์กับเราได้

หัวใจของเราก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจของเราเกิดมานี้มันมีพิษแน่นอน เพราะโดยธรรมชาติของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้ว คนที่เกิดมาแม้แต่เจ้าชายสิทธัตถะเกิดมาก็มีกิเลส
กิเลสแต่เป็นกรรมดีใจ กิเลสฝ่ายดีเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคคือสร้างคุณงามความดีนี้เป็นมรรค แต่
สร้างแสนยากมาก ทำคุณงามความดีกว่าความดีจะให้ผล เห็นไหม แต่ถ้าทำความชั่ว เราทำอะไร
แล้วแต่คนจะดิเตียนมาก ความชั่วนี้ทำง่าย แล้วมันจะมีผลมหาศาลเลย สิ่งที่เป็นความชั่ว

แล้วผล เห็นไหม เวลาเราก่อร่างสร้างดี เราก่อร่างสร้างบ้านเรือน การก่อร่างสร้างเรือนนี้
เป็นเรื่องของเฉยๆ นะ แต่ถ้าที่ไหนมีดีกล่อมดีกลาย คนจะไปมุงคุมหาศาลเลย สิ่งที่เป็นโดย
ธรรมชาติ คนเราเกิดมาจิตใจนี้พาทเกิดนี้มีกิเลสทั้งหมด สิ่งที่มีกิเลสทั้งหมดมันก็มีสารพิษอยู่ใน

ใจทั้งหมด สิ่งที่มีสารพิษอยู่ในหัวใจ ทุกคนถ้าให้คิดตามกิเลส มันคิดตามความพอใจของตัวเอง แต่ถ้าเราได้สร้างจรตได้สร้างนิสัย คือเราทำสร้างคุณงามความดีของเรามาเป็นพื้นฐาน มันจะมีสิ่งโต้แย้งไป สิ่งโต้แย้งนี้มันก็เกิด เหมือนกับร้อนกับหนาว ขวากับซ้ายอยู่ในหัวใจ ความดีความชั่วของคนมีกิเลสมี คือกิเลสสิ่งนี้มันพาให้เราต้องมีเหตุมีผล ต้องพาให้เราเกิดเราตายไปเพราะมันมีเชื้ออยู่

แต่ความดีความชั่วนี้มันเป็นอามิส มันเป็นเรื่องที่พาให้เราจรโลงสิ่งนี้ไป เกิดดีเกิดชั่วไป แต่ธรรมะเข้าไปล้างสารพิษ เข้าไปล้างสิ่งที่เป็นกิเลสในหัวใจ สิ่งที่เป็นกิเลสในหัวใจ เห็นไหม มันไม่เหมือนเห็ด เห็ดนี้เห็ด โคนเกิดมาเห็ด โคนนั้นก็เห็ดที่ติดตลอดไป เห็ดที่ดีเพราะมันมีคุณประโยชน์ เห็ดที่ว่าเป็นพิษขึ้นมาเกิดมามันก็เป็นพิษตลอดไป คือมันแก้ไขไม่ได้ สิ่งนี้แก้ไขไม่ได้ แล้วมันยังหาได้ยากใจ มันเป็นครั้งเป็นคราวเพราะนี่เป็นธรรมชาติ

สิ่งที่ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ คือธรรมชาติอันหนึ่ง มันเป็นเรื่องที่ภายนอก ธรรมชาติอันหนึ่งใจ การเกิดและการตาย ความดีความชั่วก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง คนทำความชั่ว คนทำสิ่งที่เป็นการผิดของเขา มันก็เป็นความคิดของเขา เขาว่าดีของเขา เขาว่าสิ่งนี้เขาปกปิดได้ เขาสามารถไม่ให้ใครตามรู้ความคิดของเขาได้ เขาคิดของเขาสภาวะแบบนั้น นั่นละมันคิดของเขาอย่างนั้น แต่ความดี คุณงามความดี เราก็ทำความดีของเราเพื่อประโยชน์ของความดี

สิ่งที่ดีและชั่วนี้มันเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสสิ่งที่สร้างขึ้น มา แล้วผลของมันก็คือให้ใจดวงนั้นใจ เวลาเราสร้างขึ้น มาเราต้องการสิ่งใด เราต้องการสิ่งใด ตัณหาเกิดขึ้นมามันก็ให้เราแสวงหาสิ่งนั้น แสวงหาสิ่งนั้นเราก็ต้องทำตามความเชื่อของเราเพราะเราพอใจ เราคิดแล้วเรามีความสุขตามความเชื่อของเรา เราก็แสวงหาสิ่งนั้น

การกระทำสิ่งนั้นเกิดขึ้นมา ผลของมันเกิดขึ้นมาคือกรรมใด กรรมที่สะสมลงที่ใจนั้น ใจนั้นเป็นผู้รับผล ถ้าเรามีความโกรธ เรามีความอาฆาตมาดร้าย จิตของเรามันจะมีความหนักหน่วงมาก เวลามันดับขันธลงไป มันต้องตกไปในที่ต่ำ เพราะมันมีน้ำหนัก แต่ถ้าเรามีความสุข เราคิดให้อภัย

เขา เราคิดมีความปลอดโปร่ง เวลาเรามีความสุขมันจะมีความโล่ง ความว่าง ความสบาย เห็นใหม่
สิ่งนี้มันมีน้ำหนักเบา มันจะลอยขึ้นสูง เป็นอามิสทั้งหมดเลย

แต่ถ้ากลอย เราล้างสารพิษของมันออกไป ถ้าสารพิษออกไปก็เล็ดออกไปจากใจ มันไม่เป็น
อามิสใจ แต่มันเป็นความละเอียดอ่อนที่เราจะต้องศึกษา ศึกษาอย่างนี้เพราะเราว่าเราทำคุณงามความ
ดีแล้ว ชาวพุทธส่วนมากบอกเลยว่า มันไม่ได้ทำความชั่ว ทำไมมันต้องไปทำบุญทำทานอีก เราก็เป็น
คนดีของเรา คิดกันแค่นั้นเกือบทั้งหมดนะ เพราะว่าเราก็ทำคุณงามความดีแล้ว นี่ปัญญาของเขามี
เท่านี้ไง ว่าเราไม่ทำความผิดพลาด เราอยู่ของเราปกติมันก็เป็นความดีแล้ว ความดีอย่างนี้ก็เป็นอามิส

การเกิดขึ้นมามีสภาวะ เวลาฝนตั้งเค้าขึ้นมา เมฆหมอกรวมตัวขึ้นมามันตกลงมา มันก็เป็น
ธรรมชาติของเขา มันให้ความชุ่มชื้นอย่างนั้น แต่มันเป็นสิ่งที่ว่ามันจะตั้งเค้าตลอดไป โลกนี้เป็น
อจินไตย มันจะเป็นสภาวะแบบนี้ อันนี้ก็เหมือนกัน ความคิดความชั่วที่เราว่าเราไม่ทำความชั่ว เรามี
ความดีอย่างนี้ มันก็เหมือนกับฝนตั้งเค้า มันจะก่อเค้า แล้วมันจะตั้งเค้า แล้วมันจะตกไปอย่างนั้น
ตลอดไป

ความดีของเราอย่างนี้ มันสร้างสมมาอย่างนี้ มันก็เป็นอามิส มันก็พาจิตนี้พาเกิดพาตาย
ตลอดไป สิ่งที่เกิดพาตายมันไม่สามารถเข้าไปชำระล้างห้วงกลอยนั้นให้หมดจากสารพิษได้ไง ถ้า
ล้างสารพิษออกจากห้วงกลอยคือหัวใจของเราอันนี้ได้ เราถึงต้องมีศรัทธาความเชื่อใจ เชื่อให้ลึกกว่า
ว่า เราไม่ได้ทำความชั่วแล้ว เราอยู่ของเราอย่างนี้มันก็เป็นความดีแล้ว เราจะต้องให้เราไปลำบาก
ทุกข์ร้อนอยู่เพื่อเหตุใด ถ้าปัญญามันต้องการมากไปกว่านั้น ต้องการล้างสารพิษออกจากใจอย่างนั้น
มันก็ต้องแสวงหาของมันไป

สิ่งที่แสวงหาของมัน เห็นใหม่ ทำไมพระของเราทำไมพยายามแสวงหา องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งปณิธานไว้เป็นพระโพธิสัตว์ นี่สร้างสมทุกอย่าง เป็นพระเต็มยี่สิบ สิ่งนี้สร้างสม
มา ๑๐ ชาติ ทศชาติ ๑๐ ชาติ นั่น ๑๐ ชาติสุดท้ายนี้เป็นชาติใหญ่มาก สร้างสมสิ่งนี้มา มันถึงจะ

ค้นคว้าสิ่งนี้ได้ นั่นก็ทำความดีใจ ความดีเกิดตายชาติหนึ่งๆ ทำไมต้องมาแสวงหา ทำไมต้องเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะอีก ยังจะต้องออกมาประพาศปฏิบัติอีก ๖ ปี ก็เพื่อจะล้างห้วงลอยอันนั้นให้สะอาดให้ได้ ถ้าสารพิษอันนั้นออกจากใจได้ ใจดวงนี้จะไม่เกิดอีก

สิ่งที่ไม่เกิดอีก นี้ความดีที่มันละเอียดขึ้นไป ที่มันแสวงหาขึ้นไป สิ่งนี้เกิดขึ้นมาจากเจ้าชายสิทธัตถะเพราะสร้างสมบารมีมา สาวกะ สาวก ผู้ได้ยินได้ฟังอย่างพวกเรา แสวงหาอย่างนั้นหาได้ยาก ถึงต้องมีกรรมวินัยใด กรรมวินัยนี้วางไว้ให้เราก้าวเดิน พระไตรปิฎกวางไว้แล้วเราพยายามสงวนรักษาสิ่งนี้ไว้เพื่อให้ถูกต้อง

พระกรรมปิฎกวางไว้ในหนังสือณะ ว่าการสังคายนาในความผิดของเราว่าเราจะชักฟอกให้มันสะอาด ไม่ใช่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางกรรมไว้แล้วมันสะอาดอยู่แล้ว เพียงแต่เราพยายามรักษาไว้ให้มันคงเดิมใจ ไม่ให้มันไหลเลื่อนไปตามการตีความของพวกเขาไป เราจะตีความสังคายนาๆ เพื่อทำให้มันสะอาด เพื่อทำให้มันบริสุทธิ์ มันจะสะอาดบริสุทธิ์มาจากไหน ใครจะมีปัญหาเท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพุทธวิสัย เป็นปัญหาที่ว่าจินตโดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะเข้าไปรู้ทันได้เลย แล้ววางกรรมวินัยอันนี้ไว้มาให้พวกเราก้าวเดิน แล้วเราจะไปทำให้มันสะอาดบริสุทธิ์มาจากไหน

การสังคายนาก็เพียงแต่พยายามเอาความแปลกปลอมไป สิ่งที่แปลกปลอม สิ่งที่จดจารึกผิด สิ่งที่มีความเห็นผิด อันนี้คัดอันนั้นออกจะไปทำให้มันสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมาเป็นไปไม่ได้ สาวก สาวก ผู้ที่ว่าเป็นสาวกเป็นผู้เดินตามจะเอาปัญญาที่ไหนจะไปทำให้มันสะอาดขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางกรรมไว้ให้มันสะอาดบริสุทธิ์แล้วเราจะให้มันบริสุทธิ์ขึ้นไปจากไหนอีก

การสังคายนาคือการป้องกัน การป้องกันคนเข้าไปเจือจางสิ่งนั้นให้มันตกต่ำลงมา ความเจือจางอย่างนั้น สิ่งที่มีมันแปลกปลอมเข้าไป เอาสิ่งแปลกปลอมออก เพราะอะไร เพราะบาลีนี้มันมี บาลีสมาคมโลก ภาษาเยอรมันก็มี ภาษาอังกฤษก็มี ภาษาต่างๆ ก็มี มันเทียบเคียงกันได้ แล้วฉบับ

ไหนเก่าแก่กว่า เห็นไหม อยู่ที่ลังกานี่จดจารึกที่ลังกา ลังกาแล้วย้อนไปกลับไปจดจารึกที่อินเดีย มัน เป็นสภาวะแบบใด นี่เป็นภาษามคร ภาษาบาลีที่เราจะรักษากันไว้ นั่นเป็นธรรมวินัย เป็นแผนที่ ย้อนกลับมาที่ใจ

แต่ครูบาอาจารย์ของเราประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นมาจากหัวใจ จากหัวใจเข้าใจสิ่งนี้ พระไตรปิฎก ธรรมวินัยนี้เข้าไปที่ใจของสัตว์โลก เข้าไปที่หัวกลอยนั้น ถ้าหัวกลอยนั้นมีสารพิษอยู่ เราจะแก้ อย่างไร ทำสัมมาสมาธิกดไว้แช่ไว้ได้อย่างไร แล้วสารพิษยังมีอยู่จะปลดสารพิษออกมาด้วยมรรคญาณ อย่างไร สิ่งที่มีมรรคญาณเกิดขึ้นเราทำอย่างไร สิ่งนี้ย้อนกลับเข้ามาถึงใจของครูบาอาจารย์เรา ครูบา อาจารย์เรามีสิ่งนี้ขึ้นมา มันถึงสงวน มันถึงรักษา มันถึงต้องการสิ่งนี้ สิ่งนี้เกิดขึ้นมาเพราะธรรมวินัย

เวลาครูบาอาจารย์กราบ เห็นไหม พระโศดาบันเข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดย หัวใจอันนั้น จะกราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยความเคารพนับถือด้วยความซึ่งใจใน บุญคุณมาก เพราะสิ่งนี้มันเกิดด้วยความมหัศจรรย์ มันความลึกลับซับซ้อนนะ แล้วเวลาพลิกจิตขึ้นไป เวลาขึ้นตอนขึ้นไป จากโศดาบัน สกิทา อนาคตขึ้นไป มันละเอียดอ่อนมหาศาล ขึ้นไปถึงกาม ราคะชั้นอนาคามี มันมีสิ่งที่ว่าหลบเหลี่ยมไว้ สิ่งที่ว่าปดบังไว้ ต้องพยายามไปชะล้างตรง นั้นขึ้นไป ความเห็นอย่างนี้ ความเห็นละเอียดอย่างนี้ ขึ้นไปจนถึงมันปล่อยสิ่งที่เปื้อนเศษส่วนของใจ ออกไปทั้งหมด เป็นใจของมันล้วนๆ ขึ้นไป แล้วไปแก้กันจุดสุดท้าย นี่สิ่งนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร สิ่งนี้ เป็นไปได้ได้อย่างไร

ในลัทธิศาสนาต่างๆ ก็ว่าเข้าถึงพระเจ้าๆ เวลาเราประพฤติกฎปฏิบัติเพียงแต่เราสร้างบุญกุศล เราทำสาลาริมทาง เราทำแหล่งน้ำต่างๆ เราก็เกิดเป็นพระอินทร์แล้ว เป็นพระอินทร์เป็นพระเจ้าใหม่ เราเองเป็นพระเจ้า เพราะเราเองต่างหาก เราเป็นคนสร้างสมขึ้นมา เราเป็นแค่บุคคลขึ้นมา นี่ก็เป็น พระเจ้า สิ่งที่เป็นพระเจ้าเราต่างหากเป็นหมด ใจเป็นหมด สิ่งต่างๆ ไม่มี ธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าก็คือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอานนท์บอกเลย ถ้าม พระพุทธเจ้าว่า “พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เมื่อไหร่จะหมดเขตหมดกาลของศาสนา”

“อาณนที เราไม่ได้เอาธรรมของใครไป นิธรรมของใครไป ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปที่เอาธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันนั้นไปต่างหาก แต่ใจของสัตว์โลกที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็เป็นใจของสัตว์โลก ไม่มีดวงใจกับดวงใจขึ้นกับดวงใจอื่น ไม่มี เพียงแต่เราเจอครูบาอาจารย์ชี้ นำ เท่านั้น ครูบาอาจารย์นะ เจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกไว้ในธรรมว่าเราเป็นผู้ชี้ทางให้เธอเท่านั้น ทุกดวงใจต้องแก้ไขเอง กลอยทุกหัวต้องแช่น้ำเอง กลอยต้องกลิ้งลงไปในน้ำ ต้องขุดขึ้นออกมาจากดินแล้วค่อยไปในน้ำ เพราะหัวกลอยนั้นมันมี สารพิษ แล้วมันแก้ไขได้

หัวใจของเราเหมือนกัน ถ้าเราค้นใจของเราเจอนะ เรามีศรัทธามีความเชื่อ แล้วเราทำ สัมมาสมาธิเพราะมีความเชื่อ ถ้าไม่มีความเชื่อเราจะไม่ทำไง เราก็เป็นคนคืออยู่แล้ว ไม่เห็นทำ ความผิดอะไรเลย ทำไม่ต้องไปทำ เห็นไหม หัวกลอยฝังอยู่ในดินเราขุดขึ้นมาไม่ได้ มันก็เอามาแช่ น้ำไม่ได้ มันก็ชำระล้างไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ทำสมาธิเข้าไปถึงใจ เราไม่มีเอกกตตารมณฺ์ จิตเราไม่ตั้งมั่น เราจะเอา อะไรไปทำงาน ถ้าจิตของเราไม่ตั้งมั่น เราไม่มีพื้นฐาน ไม่มีสมณะขึ้นมา แล้วเอาอะไรไปทำงาน สิ่ง ที่ทำงานๆ ในอะไร ทำงานในสิ่งที่สารพิษในหัวใจนั้น เห็นไหม

สารพิษในหัวใจ อามิส สิ่งที่เป็นอามิสนี้เราก็สร้างของเราขึ้นมาเป็นบารมี สัตว์โลกเป็น บารมีไง เราเป็นหัวหน้า เราเป็นผู้ชักนำ ถ้าเราสร้างสมขึ้นมา เราเกิดเป็นเทวดา ในพระไตรปิฎก เห็นไหม มีกษัตริย์องค์หนึ่งศรัทธามาก อยากทำบุญกุศลแต่ไม่มีเวลา ให้ข้าทาสใส่บาตรให้ เงิน สิ่ง ที่หามาเป็นของกษัตริย์ แต่กษัตริย์นี้ไม่มีเวลาก็ให้ข้าทาสใส่ เวลาข้าทาสไม่มีเงินไม่มีต่างๆ เพราะ เป็นทาสเขา แต่เพราะกษัตริย์นั้นให้ทำบุญ ตักบาตรทุกวันด้วยความศรัทธา ศรัทธามาก ชื่นใจมาก ทำด้วยความเคารพนบอบมากเพราะมีความซึ่งใจมาก เวลาตายไปเกิดเป็นเทวดาชั้นเดียวกัน แต่

กษัตริย์นั้นเกิดเป็นเทวดาที่ไม่มีบริษัทรบรivar เป็นเทวดาอยู่องค์เดียว แต่ข้าทาสนั้นเกิดขึ้นมาข้าทาส
บริวารเต็มไปหมดเลย เห็นไหม นี่ทำด้วยความศรัทธา ด้วยความเชื่อมั่น สิ่งนี้เกิดขึ้นมา

แล้วสิ่งที่ว่านรกสวรรค์มีจริงหรือ ทำบุญกุศลไปนรกสวรรค์จริงหรือ ถ้ามองตัวเองก่อนว่าทุกข์
ไหม ถ้าทุกข์ เรามีความรู้สึกไหม ความรู้สึกอันนี้เวลาตายไปตายไปจากมนุษย์ แต่ความรู้สึกนี้ไม่เคย
ตาย ความรู้สึกนี้ถ้าทำความชั่วมันจะไปเกิดตามอำนาจของมัน ถ้าความรู้สึกทำความดีนี้จะไปเกิด
ตามอำนาจของมัน นรกสวรรค์ไม่ต้องไปพูดถึงมัน ในเมื่อมีเหตุอยู่ตรงนี้ มีการกระทำอยู่ตรงนี้ ผล
มันอยู่ตรงนี้ มันต้องเป็นไปธรรมชาติของมัน สิ่งนี้เป็นอามิสทั้งหมดเลย วัฏวน เห็นไหม จะเกิดเป็น
เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม สูงส่งขนาดไหน นี่มันก็มีวาระถึงที่สุดมันต้องดับไป แล้วมันต้องเวียน
มาตายมาเกิด โดยธรรมชาติของมัน

แต่ขณะนี้ขณะนี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางต่อหน้าเรา กังวานต่อหน้า
เรา แต่ถ้ามันกังวานในหัวใจของสัตว์โลกนะ มันจะกังวานในหัวใจของสัตว์โลก มันถึงจะเห็น
วิธีการ ประสบการณ์อันนั้นสำคัญมาก ประสบการณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมี
บารมีมาก พุทธวิสัยจะเข้าใจถึงจิตนิสัยของสัตว์โลกทั้งหมด ชี้นำได้หมดเลย ของครูบาอาจารย์เรา
เข้าใจตามใจดวงนั้น ใจดวงนั้นปลดเปลื้องจากใจดวงนั้น กลอยอันนั้นทำพิษอันนี้ออกไปจากกลอย
หัวนั้นแล้ว มันรู้วิธีการไง จากใจดวงหนึ่ง จากใจของครูบาอาจารย์ดวงหนึ่งจะส่งทอดให้กับใจของ
ลูกศิษย์ลูกหาที่ประพฤติปฏิบัติดวงหนึ่ง แต่ใจของลูกศิษย์ลูกหาที่จะรับสืบทอดอันนี้ได้ มันต้องมี
สถานะที่จะรับสืบทอดได้ไง มันต้องมีสัมมาสมาธิ มันต้องมีปัญญา มันต้องมีสิ่งต่างๆ มันต้องมี
อินทรีย์พอสมควรถึงจะรับทอดสิ่งนี้ได้ไง

สิ่งที่ละเอียดอ่อนขึ้นมา ครูบาอาจารย์หัวใจที่ละเอียดอ่อนขึ้นมาจะวางสิ่งใดขึ้นมา เราก็ไม่
เข้าใจ เราก็เกิดเป็นคนแล้ว เราก็ทำคุณงามความดีแล้ว เราก็มีคุณสมบัติพออยู่แล้ว ทำไมเราต้อง
ประพฤติปฏิบัติ นี่มันไม่มีสถานะที่จะรับสืบทอดสิ่งนี้ได้ไง แต่ถ้าเรามีความศรัทธามีความเชื่อ เรา

ประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา มันจะมีความเชื่อขึ้นมา มันจะมีพื้นฐานขึ้นมา จากใจดวงหนึ่งส่งให้ใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งก็สามารถรับได้ ถ้าใจนี้มีพื้นฐานมันจะรับสิ่งนี้ได้ มันก็จะรับได้ เห็นไหม

จากใจดวงหนึ่งส่งทอดใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งก็รับต่อๆ กันไป ศาสนาก็กังวลในหัวใจของสัตว์โลก ศาสนาจะกังวลในใจของสัตว์ ใจของสัตว์ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นครูของเทวดาของหมู่สัตว์ทั้งหลาย ครูบาอาจารย์ของเราตรัสรู้แต่ละองค์ขึ้นมา มันจะมีพื้นฐานเป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้คอยชี้แนะ เหมือนกับโรงพยาบาลมีหมอ ถ้าโรงพยาบาลนั้นร้าง โรงพยาบาลนั้นไม่มีหมอ คนป่วยมันก็ไปรักษาเข้าโรงพยาบาลก็ไปนอนรอตายเฉยๆ แต่ถ้าโรงพยาบาลไหนมีหมอ เข้าไปหมอก็รักษาคนไข้ได้ เครื่องมือแพทย์ ยา ก็อยู่ที่จริตนิสัยของหมอนั้น ที่ว่าจะหามาได้ นี่ก็เหมือนกัน จากใจที่สะอาดบริสุทธิ์อย่างนั้นจะส่งทอดจากใจของเราตลอดมาๆ

เริ่มต้นจากธรรมชาติ จากเหตุที่เป็นพิกัดกับเหตุที่เป็นประโยชน์ จากสารพิษในหัวใจของเรา เราจะชำระล้างอะไรของเราหรือไม่ ถ้าชำระล้างของเรามันจะเห็นคุณค่าของศาสนา มาก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถึงรวมอยู่ในใจดวงนั้น ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต สิ่งที่เป็นความสะอาดบริสุทธิ์ของใจดวงนั้นจะเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด เอวัง